

دانشگاه علوم پزشکی تهران

دانشکده پرستاری و مامایی

عنوان:

بررسی رابطه سواد سلامت با پیروی از رژیم درمانی و استفاده از خدمات نظام سلامت

در بیماران تحت همودیالیز استان چهارمحال و بختیاری، ایران، ۱۳۹۸

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

رشته پرستاری گرایش پرستاری مراقبتهای ویژه

نگارنده:

طیبه توکلی هفشجانی

استاد راهنما:

دکتر خاطره سیلانی

اساتید مشاور:

دکتر فاطمه بهرام نژاد

دکتر سعید مردانی

چکیده:

مقدمه و هدف: سواد سلامت در بیماران دچار بیماریهای مزمن می تواند با انواع پیامدهای بهداشتی و استفاده مناسب از خدمات بهداشتی ارتباط داشته باشد. پرداختن به موضوع سواد سلامت در بیماران تحت درمان با همودیالیز، تبعیت از رژیم درمانی و استفاده از خدمات نظام سلامت می تواند به عنوان ابزاری مؤثر در ارتقاء سیستم خدمات مراقبتی به برنامه ریزان و مسئولان امر سلامت و سیاست گذاران کمک کند. لذا این مطالعه با هدف تعیین رابطه سواد سلامت با پیروی از درمان و استفاده از خدمات نظام سلامت در بیماران همودیالیزی مراجعه کننده به مراکز همودیالیز استان چهارمحال و بختیاری انجام شد.

روش کار: مطالعه حاضر یک مطالعه توصیفی - همبستگی بود که در بیماران همودیالیزی مراجعه کننده به مراکز همودیالیز استان چهارمحال و بختیاری در سال ۱۳۹۸ انجام شد. ۱۶۲ بیمار تحت همودیالیز به روش نمونه گیری در دسترس براساس معیارهای ورود وارد مطالعه شدند. ابزارهای مورد استفاده پرسشنامه اطلاعات جمعیت شناختی، پرسشنامه سواد سلامت جمعیت شهری ایران "HELIA"، پرسشنامه پیروی از درمان در بیماران همودیالیزی "ESRD-AQ" و پرسشنامه پژوهشگر ساخته استفاده از خدمات نظام سلامت بود که روایی و پایایی پرسشنامه ها بررسی و مورد تایید قرار گرفت. داده های مطالعه با استفاده از نرم افزار آماری spss نسخه ۲۳ و آمار توصیفی و استنباطی تجزیه و تحلیل شد.

یافته ها: طبق یافته های پژوهش حاضر، میانگین نمره سواد سلامت نمونه ها $26/04 \pm 112/89$ بود و اکثریت آنها (۳۰/۸۶٪) از سواد ناکافی برخوردار بودند. از نظر پیروی از رژیم درمانی اکثریت نمونه ها (۶۶/۶۷٪) پیروی از درمان متوسط داشتند. در خصوص میزان استفاده از خدمات نظام سلامت در طول یکسال گذشته اکثریت نمونه ها (۶۸/۵۲٪) مراجعه به اورژانس نداشتند همچنین اکثریت آن ها (۵۴/۳۲٪) بستری نشده بودند. در میان بیمارانی که در یکسال گذشته نیاز به بستری پیدا کرده بودند اکثریت افرادی بودند که یک بار بستری شده بودند (۲۶/۵۴٪) و از نظر تعداد روزهای بستری در اکثریت نمونه ها (۷۰/۹۹٪) طول مدت بستری کمتر از ۵ روز بود. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن نشان داد بین سواد سلامت و پیروی از درمان ارتباط معنی داری وجود دارد ($r=0/26, P<0/001$). لیکن بین سواد سلامت و استفاده از خدمات نظام سلامت و نیز بین پیروی از درمان با استفاده از خدمات نظام سلامت ارتباط معناداری یافت نشد.

نتیجه گیری: سیستم بهداشتی درمانی با برنامه ریزی برای ارتقاء سطح سواد سلامت بیماران تحت همودیالیز می تواند میزان پیروی از رژیم درمانی را ارتقاء دهد که شاید زمینه را برای کاهش آزمایش های اضافی و غیر ضروری،

تغییر در طرح درمان، کاهش بستری شدن در بیمارستان و کاهش هزینه های درمانی که عمدتاً " بر عهده ی دولت است، فراهم سازد. بین سواد سلامت و نیز پیروی از درمان با استفاده از خدمات نظام سلامت ارتباطی یافت نشد لذا بررسی تاثیر سایر عوامل موثر بر میزان استفاده از خدمات سلامت برای اقدامات بعدی و بهینه سازی استفاده از این خدمات ضروری به نظر می رسد.

کلمات کلیدی: سواد سلامت، پیروی از درمان، خدمات نظام سلامت، همودیالیز

Teheran University of Medical Sciences
School of Nursing and Midwifery

Title:

**The relationship between health literacy and adherence to
treatment regimen and use of Health services utilization in
hemodialysis patients in Chaharmahal and Bakhtiari province,
Iran, 2019**

A thesis submitted as partial fulfillment of the requirements for Master of
Science (MSc)

By: Tayebeh Tavakoli Hafshejani

Supervisor: Dr. Khatereh Seylani

Consultants: Dr. Fatemeh Bahramnejad

Dr. Saeed Mardani

Dr. Farshad Sharifi

2020

Abstract:

Introduction & Objective: Health literacy in patients with chronic diseases can be associated with a variety of health outcomes and appropriate use of health services. Addressing the issue of health literacy in patients undergoing hemodialysis, adherence to the treatment regimen, and use of health services can be an effective tool for health planners and policy makers in promoting the service provided by health system. Therefore, this study was conducted to determine the relationship between health literacy, adherence to treatment regimen and the use of health system services in hemodialysis patients referred to hemodialysis centers of Chaharmahal and Bakhtiari province, 2019.

Methods: This descriptive correlational study was conducted in 2019 on hemodialysis patients referred to hemodialysis centers in Chaharmahal and Bakhtiari province. A total of 162 patients undergoing hemodialysis were selected to take part in the study by convenience sampling method based on inclusion criteria. The data collection tools included demographic information questionnaire, Iranian urban population health literacy questionnaire (HELIA), treatment adherence questionnaire in hemodialysis patients (ESRD-AQ) and a researcher-made questionnaire on health system services. The validity and reliability of the questionnaires were reviewed and confirmed. Study data were analyzed by SPSS software version 23 using descriptive and inferential statistics.

Results: According to the findings, the mean score of health literacy of the samples was 112.89 ± 26.04 and the majority of them (30.86%) were inadequately literate. In terms of adherence to the treatment regimen, the majority of samples (66.67%) adhered to the treatment moderately. Regarding the use of health system services during the past year, the majority of samples (68.52%) had not been going for emergency visits, and most of them (54.32%) had not been hospitalized. Among patients who needed to be hospitalized in the past year, the people who had been hospitalized once before were at majority (26.54%). Also, in terms of the number of days being in hospital, the majority of samples (70.99%) had been hospitalized for less than 5 days. Data analysis by Spearman correlation coefficient showed a significant relationship between health literacy and treatment adherence ($P = 0.000$). However, no significant relationship was found between health literacy and use of health system services and also between adherence to treatment and using health system services.

Conclusion: The health care system can increase the adherence to treatment regimen by planning to improve the health literacy of patients undergoing hemodialysis, which may pave the way for reducing additional and unnecessary tests, preventing the changes in treatment plan, and reducing the rate of hospitalization. It can also reduce the cost of health care, which is largely the responsibility of government. There was no relationship between health literacy, adherence to treatment regimen and use of health system services. Thus, it seems necessary to study the other influential factors that affect the use of health services and optimize it.

Keywords: Health literacy, Treatment adherence, Health system services, Hemodialysis